

Ann Pajuvälja loomingu keskmes on 3D-joonistused ja graafika ruumikujutistest, mis delikaatselt, peaaegu märkamatult nihetavad taju – kergendavad gravitatsioonijõudu ja painutavad lineaarperspektiivi.

Kunstnik uurib igapäevaelu tarbeesemeid, erinevaid objekte, tööriistu, prototüüpe, tooteid, neid oma joonistuste kataloogist lõputult kokku kombineerides, komplekteerides, klassifitseerides ja arhiveerides. Pajuväli jälgiks siin nagu endale teadamata kuulsa jaapanlase Marie Kondo KonMari korrastusmeetodit, mis juhendab: „Sortige esemeid nende kategooria, mitte asukoha järgi.” Muutes objektide asukohta joonistustel, muutub ka nende funktsioon.

Pajuvälja köidab vormide universaalne äratuntavus ja mäng selle piiril. Mis on üldse päris ja mis on paljalt silmapete, kunstniku joon-ruumi esilekutsutud miraaž? Joon-ruumide manuaal-illustratsioonid võivad ennast manifesteerida ka kolmemõõtmelises ruumis, et siis jälle tagasi ekraani pinnale peegeldada. Tema joonistustes on tasapinnalisusel mitu mõõdet, igal loodud ruumikujutisel on omad vormilised kui füüsikalised piirangud ja reeglid. Tema joon-ruumi visatud pall ei pruugi näiteks tagasi põrkuda, vaid jääb õhku rippuma.

Artishoki biennaalil on Õismäel elav kunstnik võtnud oma töö „Üle ääre, ümber tiigi” inspiratsiooniks Õismäe tsentraalse planeeringu, kus paneelmajad moodustavad mõttelise raami haljasala ja selle keskse tiigi ümber. Õismäe kaardi kartograafilised kujundid inspireerivad joonistusel idamaade lillemaalingute ning *art deco*'like ornamentide teket. Ka siin on eesmärgiks erinevate tasapindade kaudu mõjutada ruumitaju. 2,6 meetri laiuse joonistuse raamimine reaalsete betoonist äärekiividega ning paigutamine Kadrioru lossi baroksesse fuajeesse annab hästi edasi kunstniku joon-ruumi klaasialuse maailma fikseeritud loogika ja välise maailma võõristuse.

Kunstnik:

Pajuväli

Tekst:

Säde

Anna Mari Liivrandi teosed ühendavad skulptuuri ja joonistuse habrasteks ja õhulisteks installatsioonideks. Oma teostega püüab ta igapäevaste materjalide ja esemete kaudu uurida nendele omistatavaid salasoove ja ihasid.

Artishoki biennaalil huvitab kunstnikku, kuidas kopeerida ja imiteerida Tallinna vanalinna suveniiripoodide maneere ja võrgutustaktikaid. Õrna käega üles joonistatud ja hiljem sepi-
tatud oksa motiivi kaunistavad kommertslikust merevaigust ja LED-tulukestest lisavidinad. Tulukesed kustuvad ja lülituvad sisse aeglaselt, kunstniku sõnul „kui virvatuli”, mis siis linnas jalutajaid oma tavapäraselt trajektoorilt kõrvale meelitama peaksid.

Kolme erinevasse asupaika installeeritud teos kopeerib iseennast. Suveniir üritab imiteerida käsitööd ja mingi kohaga seotud autentsust. Nii sepi-
stus kui ka merevaik on tihti osa kitsilikust rahvakunstist ning tänu varakeskaegse Tallinna vanalinna turismitööstusele ekspu-
teeritud materjal. Kuigi Tallinna vanalinnas leidub merevaigu poode arvukalt, siis Eestis tegelikult selle mineraali reaalsed leiukohad puuduvad. Kaasajal on sellele nagu ka paljudele teistele mineraalidele külge poogitud ka esoteeriline funktsioon - anda edasi armastust, positiivsust, enesekindlust ja kõike muud, mida parajasti vaja peaks minema. Kunstnik aga ei kritiseeri antud tööga ei suveniiri ega ka esoteerikatööstust ennast, vaid üritab linnaruumi minimaalselt sekkudes juhtida tähelepanu sellele, kuidas mingile materjalile omistatud jooned ja kvaliteedid on nii manipuleeritavad ja suhtelised ning taustsüsteemist tulenevad.

Reaalselt nägemata, kuidas teos linnaruumis mõjub, on väga raske vaid 3D-
jooniseid vaadeldes ette kujutada, kas teos ka reaalselt eelpool kirjeldatud assotsiatsioone tekitab või tasalülitub see maja fassaadide jõulukaunistustesse.

Kunstnik:

Tekst:

Säde

Alustame faktidest. Artishoki biennaalil eksponeeritud makettide tüüpprojekt „Valge Linn” asetseb spetsiaalselt selle eksponeerimiseks valmistatud laudadel. Mõlema lauaplaadi suurus on 89x209 cm, laudad asetsevad 77 cm kõrgustel pukkjalgal. Kuue maketi valmistamiseks on kasutatud värvitud puitu. 404 vineerplaadiriibast on lõigatud välja 1404 ruudukujulist tükki. Tükkide arv saab olema võrdne kuue maketi akende arvuga. Maja prototüübiks on 9-korruseline paneelmaja, mida võis näha Kaselaane fotodel, mis ääristasid betoonist nukkude portreesid installatsioonis „Nukkude väljak” (2014). „Valge linn” on „Nukkude väljaku” taustsüsteem ning ühtlasi selle edasiarendus.

Kui nukk on tavaliselt inimese vähendatud koopia, siis Kaselaane nukud on üleelusuurused ning paneelmajade maketid on omakorda vähendatud nukumaja suuruseks. Koopia ja vormivõtmine ning suuruslega manipuleerimine on oluline osa skulptoriks olemisest. Kaselaan väidab, et tööprotsess ise ei ole siin oluline, kuid ometigi kirjeldab ta väga detailselt puutükkide lõikamise rutiinust kui monotoonset ning võõrandavat liinitööd. Tüüpmajade makettide käsitsi tootmine üritaks justkui massproduktiooni tuua inimlikku dimensiooni - viga ja ebatäiuslikkust kui midagi vältimatut ja eluks vajalikku.

Mis jääb järele inimlikkusest, kui see on surutud akendega kasti? Kaselaant huvitavad siin inimese hing vs. tehniline progress, viimistlus vs. robustsuse sobiv aste. Ta ammutab inspiratsiooni Nikolai Baturini „Apokalüpsisest”, kus hingeta inimene pole enam parem tunneteta robotist, kes käitub külmavereliselt ja kelle jaoks ei eksiteeri enam kunsti. Valitseva võimu teenistusse rakendatud tehnoloogia - droonilend läbi käsitsi kopeeritud valge linna ja selle tühjuse - annab hästi edasi inimese võõrandumist iseenda loodud keskkonnast.

Kunstnik:

Tekst:

Säde

Siiani mäletan seda kirjeldamatut tunnet, kui ma esimest korda aaaaarg.fail või ubu.web lehele sattusin. Täielik *jackpot*, kulla-kaevandus. Ma laadisin alla kõik tekstid, mis vähegi huvitavad tundusid, ja neid oli palju. See oli minu esimene *open-source date*, absoluutne katarsis. Enamus nendest pdf-idest on mul siiani avamata. Ometi annavad need failid mulle justkui loa kuuluda infoühiskonda, olles tunnistajaks, et ma tunnen allalaadimise seadusi, et ma tunnen koodi.

Ma olen arvutist üsna tüdinud, suur osa päevast kulub arvuti kaudu või arvuti endaga suhtlemiseks. Kas ma olen ikka kindel, et ma tõesti ei soovi antud uuendust installida? Klikin „meenuta mulle homme” valikul. See homme on kestnud juba päris kaua.

Kas arvuti algoritmi ja inimese vahel saab üldse olla dialoogi? Viimane kord, kui arvuti poolt genereeritud võimatut lennuühendust muutsin, sain Finnairi algoritm-klienditeenindaja SISULT sellise vastuse: „Kahjuks ei oska ma teie küsimusele vastata, aga ma ühendan teid esimesel võimalusel oma inim-kolleegiga, kes oskab teid kindlasti aidata.” Kirjutasin vastuseks: „Jah,” ja jäin ootavale positsioonile. Inim-kolleeg aga ei võtnud minuga ühendust, tõenäoliselt ta magas juba, telefon lennurežiimil ja arvuti kinni. Minu 93-aastane vanaema ei saanud kunagi aru sellest, kuidas siis ikkagi internet töötab. „See on nagu telegramm, ainult et ilma paberita ja palju kiirem,” oli minu viimane katse seda talle seletada. Iga kord kui ta mind arvuti ees istumas nägi küsis ta väikse muigega: „Kas telegramm pole ikka veel kohale jõudnud?”

Põrand on laava, hüppan tagasi aheldatuna oma arvuti juurde. Ma ei taha rohkem koodi, ma tahan vähem koodi. Ma ei taha teada, kas see on seadusega lubatud, kas sul on piisavalt patareid, kas see on isiklik, kas see on teises keeles, kas see on meta. Kui ma tantsida ei saa, siis ma ei taha olla osa sellest revolutsioonist!

kunstnik:

Tekst:

Säde

Johanna Ulfsak on ainus kunstnik, keda tean, kelle peamiseks meediumiks on kangasteljed. Ulfsaki looming on tundlik ja omanäoline, teda huvitavad erinevad ühiskonnas valitsevad hierarhiad – elu haprus koos selle vastuolude ja humoorikusega.

Tema teoste puhul on oluline pikk ja meditatiivne tööprotsess, kus orientiirideks saavad märgid käelisest tegevusest: kootud kanga ebauhtlused, vead ja ühendavad traageldused.

Aritishoki biennaalile loodud teos „Pehmed koopiad” on mõtteline järg teosele „Old Scar”, mis kujutas haiglasirmidele pingutatud kangale maalitud naivistlike inimfigure vastastikusel võimuvõitluses. Kes jääb alla ja kes peale, kes on sees ja kes jääb välja?

Teose „Pehmed koopiad” puhul on tegemist võrkpalliplatsi postide vahele pingule tõmmatud kahest 9x1 meetri suurusest käsitsi kootud, kokkutraageldatud osast. Kootud võrgul on kujutatud veidi abstraheeritud ja kummastavaid, üleelusuuruseid beebisid nabanööri õhus hõljumas.

Ulfsak on loodud teoses võrku püüdnud üsna palju vastuolulisi teemasid – naisele omistatud emotsionaalse töö, lapsed kui tabuteema kaasaegses kunstis aga ka uuskonservatiivsete sundreproduktiooni ja abordivastasusega seotud väljaütlemised. Tundes Johannat, ei saa kõrvale heita ka ulmelist düstoopilisemat tõlgendust teosele.

Siin pakub rohkelt ainet Ridley Scotti seriaal „Raised by the Wolves”, kus emakavälised reproduktioonid on viidud teisele planeedile tehisintellektile kasvatada, pakkumaks neile „inimkoopiatele” seal kaitset ja peidupaika konservatiivsete vaadete ja religioonisõdade eest.

Võrk ainult ei eralda kõrget madalast, meid nendest, pehmet kõvast vaid traageldab ühte ruumi kokku rahvaspordi elitaarse biennaalikunstiga ning konservatiivide pealesurutud reproduktiooni ideed ulmeliste *sci-fi* nägemustega. Jääb veel loota, et Ulfsaki loodud võrk funktsioneerib Eesti ühiskonnas kui massiivne unenäopüüdja, mis püüab kinni ekreitide „sportliku huvi” teha naiste eest nende kehasid puudutavaid valikuid.

Tekst:

Säde

Kunstnik:

Ulfsak

Johanna

Marc Leschelier õppis arhitektuuri ja nüüd tegutseb peamiselt skulptuuri ja kohaspetsiifilise *performance*'i meediumis. Ta unistab arhitektuurist kui distsipliinist, mis on bürokraatia ja regulatsioonide asemel palju vahetumas dialoogis kunstiga. Leschelier soovib luua arhitektuuri ilma disainita, taandada arhitektuur skeletiks, et mõista selle komponente ning anda ehituskivile ja sideainele oma autonoomsus. Vastandades oma praktikat arhitektuurile ja selle peamistele toimetehhanismidele, defineerib ta oma tegevust otseseks-konstruksiooniks (*direct construction*) ja eel-arhitektuuriks - ehk ikkagi arhitektuuri kaudu. Kui kõik kunstniku enda definitsioonid aga kõrvale heita, saab tema loodud struktuure vaadelda nii esteetilise *hommage*'ina peamiselt brutalistlikule arhitektuurile kui vähemal määral ka *arte povera*'le.

Leschelier teostab oma töid kolmes põhikategoorias - vähendatud mudelid, füüsilise kogemusega *performance*'id ja elusuuruses prototüübid. Olgu siis tegemist müüri- või kiviladumis*performance*'ite või avalike prototüüpidega, ehituskividest koosnevad konstruktsioonid mõjuvad kohati kui mingist rituaalist alles jäänud varemed ja jäägid. Tööde esitlustel saab oluliseks teose dokumentatsioon, manipuleerimine proportsioonide ning fotode ja videode järeltöötusega.

Ka Artishoki biennaalil hakkab suurt rolli mängima teose kogemine läbi selle dokumentatsiooni. Kunstnik teostab oma otsese-konstruktsiooni EKKMi ruumidesse ning pääsemaks huvialusele materjalile võimalikult lähedale, n-ö naha alla, dokumenteerib ta oma tegevust *direct cinema* stiilis GoPro kaameratega. Sedasi muutuvad ka kaamerad „ehitusplatsil” teiste tööriistadega võrdväärsiteks ning neid eksponeeritakse Kai näitusel. Olgugi, et tegemist on nn otsese-konstruktsiooniga, kogeda saame seda ikkagi ainult ekraani vahendusel.

Kunstnik:

Tekst:

Säde

#pieterjanginckels #nobull #ongoing #escaperoute
#nobullartishokbiennale #mainsponsor #NBAdatcenter
#tallinn2020 #visitestonia #masterclass #macatallinn
#contemporaryart #studentsasperformers #T1mall #epicenter
#headquarters #basecamp #messingararoundwithurbanlab
#teslashowroom #speedtrip #flex #mask #markersoftoday #refined
#democraticatmosphere #mineyourhopesandfears
#duckfacedcaffeinatedculture #instancesofenergy #innovation
#globalculture #sustainability #getgoing #greendeal
#globalworries #giveitbacktotheworld #coworkingspaces
#thisisgreat #therewillbemiraclesifyoubelieve
#therewillbeenergydrinksforeveryone #successwillfollow
#endlessmerch #freelapsforfans #coolmerch #energyharvest
#thefutureisalreadyhereitsnotjustevenlydistributed #yet
#cashwithwings #copycat #batmanscene #surrendertothescene
#oncetheroleplayisover #oncethepartyisover #copiesofcopies
#designtillyoudie #messaround #aestheticsforeva #fanofaproblem
#fanofasituation #invincible #localfun #solarsafari
#lifewithoutobjections #surface #blogoshpere #endlessrender
#retromanicdepression #normcorecapitalist #hardcorecapitalist
#radicalsaturation #surroundtothesurface #ripoutthespine
#surrendertothe collective #enterGodmode #suspensionofbelief
#actorsinthesystem #beastieboys #pussyriot #davidbowie #prince
#becomeyourfears #conceptsturnintoalibis #ideafixes
#mirrortrends #capsulescapsule #identitypimp #identitybotox
#acceleration #projectrealisation #blogoshpereharbours #sadcoppy
#anticlimatictwin #fightfirewithfire #surfaceculture
#surfingthesurface #deepprobe #speedtripper #propopro
#architectureasperformance #pressureto perform #proveyourself
#dothings #goplaces #passionto perform #1805characters
#includinghashtags #becomethethingyoufearmost #followtheadvice
#wheredowegofromhere #nobullshit #exhaustionandexuberance

kunstnik:

Tekst:

Säde

Arhitektuur on ikka otsinud universaalseid lahendusi ideaalse ruumi loomiseks. Ideaalne ruum vajab aga ka ideaalset inimest, disainides ümber selle kasutajat ja dikteerides tegevusi, mida on võimalik ruumis üldse praktiseerida.

Siim Karro on loonud Artishoki biennaalile enda mõõdus alumiumist multifunktsionaalse kuubiku, mida lahti voltides saab seda kasutada kas mööbilina, asjade ladustamiseks, trenni tegemise platvormiks või muudel võimalikel otstarvetel. Standardile vastandudes võtab ta mõõdu enda järgi, ent on ikkagi enese poolt loodud miniatuurses keskkonnas avaras uusarenduses sõna otseses mõttes nurka surutud.

Tundub, et Siim Karro soovibki siin tähelepanu suunata kaasaegses arhitektuuris valitsevatele vastuoludele. Ühelt poolt liigub tänapäevane disain „*custom made*” maailma suunas, ehk kui sul on ressursi, siis loo ise oma mõõtühikute süsteem oma jala, põia ja küünarnuki järgi. Kui sul aga ressursse pole, siis tuleb leppida väiksemate mahtudega: minimaja, konteiner, telk või nagu Karro väikse irooniaga välja pakub - kokkupakitav kuubik.

Mis siis on inimese absoluutne miinimum? Koroonaviiruse ajal oleme kindlasti kõik sellele palju mõelnud. Ajal, mil kodust sai meile töökoht ja trennisaal, lastele kool ja huviring, tuli kodune ruum ümberkorraldada lahti - ja kokkupakitavateks minikeskkondadeks, mis võimaldaks kõikide vajalike tegevustega piiratud ruutmeetritel kuidagi edasi tegeleda.

Ka Siim Karro ei anna alla. Ta siseneb sissekolimisjärgus uusarenduskorterisse läbi oma loodud kuubiku. Iseenese mõõtühikuna etendab ta enese mõõtmist kui mingit raskesti defineeritavat sissekolimisrituaali, rahmeldab oma minimalistlikul platvormil füüsilist tööd asendavat trenni teha, juskui küsides, kas teie olete oma koha, oma kuubikuga rahul?

Kunstnik:

Tekst:

Säde

Kaisa Sööt ja Koit Randmäe loovad objekte, keskkondi ning unistavad inspireerivamast avalikust ruumist ja elukeskkonnast. Saades inspiratsiooni lapsepõlves kogetud sünnipäevade laualusest maailmast, loovad nad Artishoki biennaalile mänguväljaku „Lauamäng”, mis toob mitmetasandilise laua taha ja alla ja peale kokku erinevaid generatsioone ja nende ajaveetmisviise.

Mänguväljakud on kohad, kus kohtuvad kreatiivsus ja kontroll, kunst ja arhitektuur. Neil on äärmiselt oluline koht laste arengus, mis pakub võimalust kohtuda teiste lastega ja praktiseerida vabadust, seda tänapäeval küll enamasti lapsevanema valvsa pilgu all. Liivakasti sees asetsev „Lauamäng” nõuab loomingulist lähenemist ning tavapärasest mugavustsoonist väljaastumist nii lastelt kui ka vanematelt. Hierarhiate osaline peapeale pööramine pakub võsukestele peidupaika pideva vanemliku hoole ja järelvalve eest, vanematele hetkelist puhkust oma lapse vajadustest ning võimalust teiste lastevanematega sotsialiseeruda.

Lauapind pakub abstraktsete elementide, avauste ja teiste ühenduste kaudu erinevaid alternatiive kahe maailma võimalikuks kokkupuuteks. Igasugust ruumi praktiseeritakse läbi sealsete tegevuste, ühendus ja eraldatus on mänguväljakul lahutamatult seotud mängu iseloomu ja kujutlusvõimega. Loos „Peidus laps” („Ühesuunaline tänav”, lk 36) kirjeldab Walter Benjamin tabavalt, kuidas laste fantaasias igasugused vastandused kaovad ja piirid hägustuvad: „Laps, kes seisab kardinat taga, muutub ise millekski lehvivaks ja valgeks, kummituseks. Söögilaud, mille alla ta on pugunud, muutub puust templi-iidoliks ja nikerdatud lauajalad on neli templisammast.”

Kuidas aga vältida võimalikku ohtu, et vanemad istuvad laua taha oma sülearvutiga tavapärasest kodukontorist tegema ja lapsed asuvad oma laua taga seda situatsiooni imiteerima?

Kunstnik:

Tekst:

Säde

Alustuseks üks nali. Mis juubel oli 1974. aastal? Vastus: 50 aastat ilma Leninita.

Ann Mirjam Vaikla ja Szymon Kula Artishoki biennaalil esitatava teosega „Monument (R)evolutsioonile” võtavad kunstnikud vaatluse alla nõukogudeaegsed reliktid, täpsemalt Lenini monumendid. Monumendid meenutavad kunstnikele kummastavalt mõjuvaid mõistatuslikke objekte, meenutades ühiskonda, milles nad ise osalenud pole.

Mõlemad kunstnikud, olles ise sündinud 90ndatel, leiavad, et nende põlvkonnal puudub Lenini monumentidega seoses ühendav kollektiivne mälu ja et post-sotsialistlikes riikides pole minevik seotud kaasajaga ega ettevalmistus olevikuks. Tahtes teha minevikku oma põlvkonnale kättesaadavamaks, loovad nad monumendi interneti esteetikast lähtuvalt liikuva pildina - hübriidi kivirahnust ja Leninist.

Monoliit on kunstnike arvates kujund, mis peaks kõige paremini andma edasi internetipõlvkonna vaakumit ja tühjust antud teemal. Ometigi realiseerub nende idee tehniline teostus ühest teisest reliktest - liikuva pildiga lastekalendrist inspireerituna. Minu arvates täiesti arvestatav ühendav mälestuslüli kahe Ida-Euroopast pärit noore kunstniku vahel.

Artishoki biennaalil eksponeeritakse Islandi väljakul aktsiooni korras 1,2x3,6 m suurust 3D-prinditud plakatit. Aga mida suudab avalikus ruumis kommunikeerida see 10-15 minuti pikkune aktsioon - kiire sähvatus Leninist kivirahnul? Kas seda, et mis toimub füüsilises ruumis pole enam sugugi ainus kiht meie reaalsuses? Et ainult ekraanilt kogetud, visuaalne mälu on kallutatud? Et striimival ühiskonnal ei saagi olla ühist minevikku ega tulevikku, kestvust ega jätkuvust? Aktsiooni nägemata raske öelda, aga lõpetuseks veel üks nali. Mispärast hakkas Tegur tootma kummist Lenini kujusid? Vastus: Et igaüks võiks selle puhuda nii suureks, kui ise tahab.

Kunstnik:

Tekst:

Säde

Ann Mirjam Vaikla

Szymon Kula